25.11. 2025, Uudenmaan liiton asiantuntijalausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle

U 51/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin pelastuspalvelumekanismista ja unionin tuesta terveysuhkiin varautumista ja reagointia varten sekä päätöksen N:o 1313/2013/EU (unionin pelastuspalvelumekanismi) kumoamisesta

Yhä monimutkaisemmat ja -alaisemmat kriisit, kuten COVID19 ja Venäjän hyökkäyssota edellyttävät EU-tasolla yhä kokonaisvaltaisempaa ja yhtenäisempää lähestymistapaa kriiseihin varautumisessa ja vastaamisessa.

Komission esitys COM(2025) 548 Unionin pelastuspalvelumekanismista tavoittelee Euroopan maiden yhteistyön tehostamista ja koordinoinnin helpottamista katastrofien ennaltaehkäisyssä, varautumisessa ja avustustoiminnassa. Asetuksen soveltamisala kattaa ihmisten, ympäristön, omaisuuden ja kulttuuriperinnön suojaamisen kaikenlaisilta luonnonkatastrofeilta, ml. rajatylittävät terveysuhat. Toissijaisuuperiaatteen mukaan jäsenvaltiot vastaavat ensisijaisesti katastrofien ehkäisystä, niihin varautumisesta ja niihin vastaamisesta.

Uudenmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston U-kirjelmästä liittyen komission esitykseen, ja kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

1. Komissio pyrkii huomioimaan esityksen eri kohdissa erityisesti raja-alueiden erityispiirteitä, olivat ne sitten sisä- tai ulkorajoja. Suomessa uusi geopoliittinen todellisuus ja EU:n itärajaa koskevat terveys- ja muut riskit koskevat koko maata. **Uudenmaan liitto pitää erinomaisena, että U-kirjelmässä korostetaan kriisivarautumisessa koko Suomen maantieteellistä sijaintia ja asemaa itäisenä etulinjan maana**. Lisäksi myös **meriraja** voi olla merkittävä tekijä esimerkiksi ympäristökatastrofien aiheuttamien tai vilkkaan meriliikenteen kautta kulkeutuvien terveys- ja muiden riskien näkökulmasta. Uudenmaan liitto painottaa, että Uudellamaalla on pitkä meriraja, johon liittyy tiivis yhteys muun muassa Viroon ja Ruotsiin Helsingin satamien kautta.

2. Niin ikään, jäsenmaiden varautumisvalmiuksien vahvistamisessa komissio kiinnittää erityistä huomiota rajaylittävien terveysuhkien ehkäisemiseen, niihin varautumiseen ja reagoimiseen. **Uudenmaan liitto näkee välttämättömänä, että EU-tasoisessa terveysuhkiin varautumisessa ja pelastuspalvelussa huomioidaan erityismaininnalla myös voimakkaasti kasvavat väestölliset alueet, joihin suuntautuu merkittävää kansainvälistä liikkuvuutta**. Uudenmaan alueen merkitys Suomen ja EU:n huoltovarmuudelle, turvallisuudelle ja taloudelle on keskeinen.

Suomenlahden ja pääkaupunkiseudun kriisinkestävyys ja varautuminen muodostaa olennaisen osan Suomen kokonaisresilienssiä. Helsinki-Vantaan lentokenttä vastaa noin 90 % ilmateitse tulevasta matkustajaliikenteestä. Siihen liittyvien uhkien hallinnassa Vantaan kaupungin rooli on keskeinen. Uusimaa on Suomeen suuntautuvan maahanmuuton ylivoimainen kohdemaakunta. Ja kuten COVID19 aikaan konkreettisesti ilmeni, Uudenmaan kaltaiset, voimakkaasti kasvavat metropolialueet ovat muita alueita alttiimpia muista maista tuleville terveysuhkille ja pandemioille.

3. Komissio toteaa, että olennainen osa pelastuspalvelualan yhteistyötä ovat valmiuksien kehittämisohjelmat sekä tutkimuksen ja innovoinnin hyödyntäminen ja jakaminen. EU:n pelastuspalvelun osaamisverkoston avulla komissio pyrkii hyödyntämään asiantuntemuksen, joka on jäsenvaltioissa, hallinnon kaikilla alueilla. **Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että myös alueiden ja aluehallinnon rooli, osaaminen ja resurssit huomioidaan osaamisverkostossa täysimääräisesti.**

4. Lopuksi; pelastuspalvelumekanismin uudistus kytkeytyy myös muihin turvallisuuteen liittyviin keskeisin EU-strategioihin ja ohjelmiin. Suomen tulee neuvotteluissa varmistaa, että Suomen kansalliseen kumppanuusohjelmiin (NRPP) sisältyvää turvallisuuteen ja maahanmuuttoon osoitettua 1,4 miljardin euron rahoitusta voidaan hyödyntää koko Suomen, myös Uudenmaan turvallisuuden ja alueiden kehittämisen kaksoiskäyttökohteisiin. **Pelkkä rajaturvallisuuden parantaminen ei yksin tuota sellaisia laaja-alaisia taloudellisia hyötyjä, joita alueellinen elinvoima tarvitsee.**

Päiväys 26.11.2025

Allekirjoitus

Outi Ervasti
Elinvoimapäällikkö

Tero Suursalmi
Lakimies